

11. junija 1894, drž. zak. št. 91 in 111. Zveza ima strokovno izobraženega nadzornika in ker je delovanje zveze spojeno z znatnimi troški, misli ista, da na korist stvari sme računati na podporo visokega deželnega zbora.

Deželni odbor se je prepričal, da posojilnice in hranilnice po Raiffeisenovem sistemu pospešujejo ljudsko blagostanje in da torej zaslužijo pospešitve od strani dežele. Zaradi tega bi bilo le prav in pravično, da bi tudi dežela Kranjska po svojih sredstvih podpirala ustanovitev in vzdrževanje posojilnic in hranilnic po Raiffeisenovem sistemu; deželnemu odboru pa naj bi bila pri tem pridržana pravica, da jih po svojem preudarku sme revidirati.

Do sedaj obstoje na Kranjskem posojilnice po sistemu Raiffeisen in Schultze-Delitzsch.

Na podlagi tega poročila je deželni zbor po daljši debati storil naslednje sklepe: 1.) Deželnemu odboru se naroča, da izda navodilo o ustanovitvi in oskrbovanji hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu. 2.) V delno pokritje stroškov ustanovitve in prve oprave hranilnic in posojilnic po Raiffeisenovem sistemu sme deželni odbor po svoji previdnosti dovoljevati prispevke po 50 do 80 gld. 3.) Deželni odbor se pooblašča, da sme hranilnim in posojilnim društvom dovoljevati 4 % posojila do najvišjega zneska 300 gld. iz razpoložljivih blagajničnih zalog. 4.) Ustanovni prispevek, kakor tudi posojilo sme pa se dovoliti le pod tem pogojem, če se društvo podvrže višjemu nadzorstvu deželnega odbora, katero more le-ta izvrševati po posebnem odposlancu ali pa po zvezi posojilnic. 5.) Zvezi kranjskih hranilnic in posojilnic dovoli se za l. 1897. v pospešitev njenih namenov podpora 300 gld. iz deželnega zaklada. 6.) Deželnemu odboru se dovoli za l. 1897. za ustanovitev hranilnic in posojilnic v podporo istih kredit 1200 gld. iz deželnega zaklada.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

... Tedaj sem bil strašno zaljubljen, zaljubljen, da bi bil zblaznil. O kako sem slepil te, ki so gledajoč na moje prijazno smehljanje, na moje razstresene poglede, na moje malomarno govorjenje v krogu lepotic, vsi me imeli za ravnodušnega in hladnokrvnega. Vedeli niso, da se globoka čustva baš zaradi tega redko kažejo, ker so globoka; ko bi bili mogli pogledati v moje srce, in je razumeti, bi bili se prestrašili! Vse, o čemer toliko tako radi blebetajo pesniki, s čimer se tako lahkomisljeno igrajo ženske, kar toli skrivajo zaljubljeni, je kipel v meni, kakor razstopljena kovina, nad katero se zažigajo pari, ko ne najdejo izhoda. Vendar so meni se zdeli smešni, od žalosti potrti nauduševatelji s svojimi razvnetimi srci; zoprni so mi bili vsi dvoritelji s svojim

mrzlim naudušenjem, naučenimi besedami in da bi jaz prišel v vrsto taci ljudi, zdelo se mi je najhujše na svetu.

Ne tak nisem bil jaz; v moji ljubezni je bilo nekaj čudnega, nenavadnega, celo divjega, rekel bi. Naj me ljudje pojmejo ali ne, smešen jaz biti nisem mogel. Goreča, mogočna strast se vali, kakor lava, ki vse pobere in požge, kar doseže. Razrušajoč se sama, razrušuje v pepel vse ovire, in preminja celo morje v kipeči kotel.

Tako sem ljubil... njo imenujmo Polino. Vse kar more ženska vdahnuti, kar moški more čutiti, se je vdahnilo in čutilo. Ona je pripadala drugemu, a baš to je še boljše povzdignilo ceno njene ljubeznjivosti, bolj razdražilo mojo slepo strast, vzbujeno z upanjem. Moje srce se bi bilo moralo razpočiti, da sem ga zaprl z molčanjem; razbil sem ga, kakor prenapolnjen lonec pred ljubljeno žensko. Še sedaj mi zatrepeče slednja žila, ko se spomnim, da sem ljubil; če se sladkosti pozebne sreče more izraziti z glasovi, je to mogoče le s takimi glasovi. Prvi pot sem pritisnil svojo ustno k njeni roki in pri tem na vse pozabil. Zdelo se mi je, da sem se premenil v blisk; tako hitro, tako lahko, tako goreče je bilo to čustvo, če se sploh čustvo imenovati more.

Pa kratka je bila moja sreča: Polina je bila ravno tako stroga, kakor mična. Ljubila me je, kakor še nisem bil ljubljen nikdar poprej, in kakor ne bodem tudi nikdar več ljubljen: ljubila me je strastno, nežno in neoporečno... To, kar je bilo meni sveto, je njo stalo več solz, nego mene trpljenja. Kakor zaupljivo se je udalo varstvu mojega velikodušja, ravno tako je goreče prosila, da jo rešim očitanga, da je rušila zvestobo. — Dragi moj! Midva sva daleč od greha, — rekla je, — sva li pa tudi vselej daleč od slabosti. Kdor pogosto skuša svoje moči, padal; redkeje se morava shajati! Trdno sem sklenil se je nadalje izogibati.

In minoli so trije tedni, da Poline nisem videl. Treba je vam povedati, da sem služil v Severskem konjiškem polku, ki je tedaj bil v orlovski guberniji... dovolite, da vam okraja ne povem. Moj eskadron je bil nastanjen blizu graščine Polininega moža. O Božiču je moj polk dobil povelje odriniti v tulsko gubernijo in jaz sem imel dovolj duševne odločnosti, da sem odšel, ne da bi se bil poslovil. Priznavam, da me je bolje zadržavala bojazen, da izdam tajnost drugim, nego skromnost. Da zaslužim njeno spoštovanje, treba se je bilo odreči ljubezni in skušnjavo tudi premagati. Zastonj so me vabili sosedni graščaki na praznik, pri katerih se poslovimo, zastonj so me nagovarjali tovariši, ki je slednji imel kako srčno vez, da pridem na kak ples — ostal sem trden.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Koliko stane v Evropi vojaštvo? Evropske države imajo približno $2\frac{1}{2}$ milijona vojakov, in sicer 3.200.000 v četah na suhem ostalo na morju. K temu pa še niso prišteti niti deželni brambovci niti rezervniki. Več kot $2\frac{1}{2}$ mi-

gospodarskega sistema. Seveda začetek bode težek, ali vztrajnost bode vse premagala.

Seveda to bode le mogoče, če se bode upeljalo, da se bode zadruga smela lotiti taci podjetij, če je za to samo večina članov. Če bi se zahtevalo, da morajo vsi člani pritrditi, se ne bi ničesa osnovati moglo. Vedno se jih bode nekaj našlo, ki bodo nasprotovali. Posebno je očitvidno, da bode nasprotoval kak tovarnar, ki ima slučajno toliko zemlje, da bode tudi v kmetijski zadrugi. Če bode videl, da se kaj tacega napravlja, bode tudi nalašč kupil kako kmetijsko posestvo, da bode le mogel ovirati. Poleg tega je pa v našem narodu neki star konservativen duh, in ljudje imajo neko nezaupanje proti vsem novotarjam.

Naši poslanci bodo morali vse to dobro preudariti, ako hočejo z zakonom o kmetijskih zadrugah zares narodu koristiti. Treba bode tem večje odločnosti, ker so ne le na levici, temveč so tudi mej desničarji možje, ki se upirajo temu, da bi se kmetijskim zadrugam dalo pravico snovati svoja podjetja. Po njih mnenju naj bi zadruge skušale le boljše npravno, s poukom uplivati na kmeta, ne pa gmotno. Tega mnenja so zlasti češki veleposestniki, ki že imajo vsa mogoča podjetja.

Ložja bi bila taka osnova tedaj, ko se je začejala velika obrt, a tedaj je bil kmet še tlačan in nezaveden, da bi si bil znal okoristiti novih razmer. Graščaki so pa navadno bili preveč omehkuženi, da bi se bili taci stvari poprijeli. Le v severnih deželah so se našli na veleposestvih izvedeni oskrbniki, ki so za časa znali izkoristiti združenje velike obrti in kmetijstva in to je podlaga bogastvu čeških in moravskih graščakov.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

(Dalje.)

Na sv. Silvestra dan izvršili smo tretji marš in se pripravili na počitek. Sam sem ležal v vaški koči na vojni postelji svoji, s črnimi mislimi v glavi in težavo v srcu. Davno se že nisem od srca smejal v krogu prijateljev svojih; njih pogovori so mi postali neznosni, njih veselost je v meni vzbujala nevoljo in jezo. Tem bolje sem se jezil, ko sem bil sam, kajti moji tovariši so vsi bili se razšli, tem mračneje in otožneje je bilo v srcu mojem, niti iskra slučajne zabave ali vnanje veselosti ni prišla vanj.

Tu je prišel k meni pot od prijatelja, z povabilom na večerno zabavo k njegovemu prejšnjemu gospodarju, knezu Levinskemu. Prosijo vas, da gotovo pridete, kajti pirovanje bode velikansko, krasotice bode kakor zvezd, fantov cel roj, in šampanjec bode kar tekkel od mize. Pri popisu je kakor mimogrede omenil, da bode ondu tudi Polina. Jaz sem se razvnel, noge so se mi stresle, srce

mi je kipelo. Dolgo sem hodil po sobi, dolgo sem ležal v nezavesti, kakor bi bil mrzličan. Kri se je hitreje mi pretakala po žilah, lica so gorela, in odsevala od notranjega duševnega ognja. V prsih mi je bilo kar vroče. Hočem li iti ali ne na ta večer? Še jedenkrat bi videl njo, še jedenkrat bi ž njo dihal čisti zrak, poslušal mile glasove in poslavljal se. Hitro sem se oblekel in odpeljal se proti vasi kneza Levinskega. Dvajset vrst sem prevozil s svojimi konji. Potem sem vzel tri pošne konje in jo srečno prevozil zopet 22 vrst. S te postaje mi je pa bilo treba kreniti z glavne ceste. Postaven fant z divjimi konji je prevzel nalogo, da me prepelje v jedni uri 18 vrst oddaljeno knežje selo. — Sel sem na voz — in oddrdrala sva.

Bilo je že pozno, ko sva se odpeljala, a vendar je bilo na ulici dosti ljudij. Mladi fantje v baržunastih kapah, močnih suknjah so hodili semtrtja in se bili s tovariši s pestmi; devoyke v zajčjih korzetih pokritih s svetlo kitajko so hodile ukupe, povsod so se slišale praznične pesni, luči so se blesketale iz vseh oken, in videle so se prižgane luči pri mnogih vratih. Fant, moj voznik je sedeč na prednjem koncu sani, glasno klical: „hi!“ Bil je ponosen na svojo lepoto ter ga je jako veselilo, ko je slišal, da so govorili za njem: „Tu vozi naš Aleš!“ „Kakšen fant je izrastel!“ in podobne stvari. Ko sva prišla na prosto, je obrnil se k meni s opominom: No, gospod, le dobro se držite! Dal je desno rokavico pod desno podpazduho, vzdignil golo roko nad konji, je pogнал in bežali so kakor vihar. Sapa mi je zaostajala od hitre vožnje.

Kakor veter na valovih so se sani nagibale sedaj na jedno sedaj na drugo stran. Moj voznik se je uprl v voz z nogo, močno zadržujoč vajeti se je dolgo boril s veliko silo opočitih konj. Vajeti so jih le še vzpodbujali k hitreji vožnji. Mahajoč z glavami, dihajoč gost dim iz nosnic so drli dalje kakor vihar.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Najbogatejša vladarja sta ruski car in turški sultan. Car ima več kot sto milijonov oralov sveta, kateri mu nese kacic 30 milijonov goldinarjev na leto, povrh pa še nebroj rudokopov. Letnih dohodkov ima 80 do 100 milijonov goldinarjev, a palače, zlatnine itd. so tudi vredne mnogo milijonov. Sultan ima iz svojih posestev kacic 20 milijonov goldinarjev dohodkov, iz državne blagajnice pa dobiva tudi toliko, a mnogo mu ne ostane, saj ima jako obljuden — harem.

Koliko se je pokadilo tobaka v Avstriji l. 1896. Lansko leto pokadilo se je tobaka vsake vrste za 93,205.869 gld., to je za 3,540.537 gld. več ko l. 1895. Med raznimi deželami je na prvem mestu Češka s 25.296.772 gld., zadnja Dolnja Avstrija s 25,081.677 gld., Galicija 12,046.356 gld. Največ se je pokadilo „dram“ po $\frac{1}{2}$ kr., namreč okrog 1109 milijonov, kratkih smodk po $2\frac{1}{2}$ kr. okrog 516 milijonov, šport cigaret po 1 kr. 417 milijonov. Portorik se je pokadilo 209 milijonov, sultan-cigaret 208 milijonov, trabuko-smodk 41 in pol milijona, britanik 37 milijonov. Vsega vkup pokadilo se je 1244 milijonov smodk in 1995 milijonov smodčic.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

(Dalje.)

Podobni slučaji so nekaj navadnega za vsakega izmeja nas. Držeč se voza sem prespokožno ležal na njem in veselil se hitre vožnje. Noben tujec se ne more doseči naslade, da bi se na vozu s tremi besnimi konji, razne stvari sem premišljeval in naposled pal v prijetno samozabvenje. V mislih bil sem že na plesu. Moj Bog, kako bodem razveselil in prestrašil Polino, ko nepričakovano pridem na ples. Oštevala me bode in laskala se, a mir se kmalu sklone in vihral jo bodem v valovih plesa... V tem se mi je žvižganje zraka zdelo godba in gozdi ob cesti gosti v burnem valčku.

Krik izvoščeka proseč pomoči, me je še le vzbudil iz zamišljenja. Zgrabivši dve vajeti, sem tako nagnil k glavi prvemu konju, da bi bila kmalu skočila iz komata. Teptajoč in razgetajoč so se naposled ustavili konji. Oblak dima se je vzdigoval nad njimi.

— Kje smo, vprašal sem izvoščeka, v tem ko je on popravljal poškodovano konjsko in vozno opravo.

Voznik se je boječe ozrl okrog.

— Sam Bog ve, odgovoril je. Že davno smo zašli s prave poti in brodili po jarkih in zameti. Prav nič se ne spoznam v tej okolici. Tu ne more biti ni Praskinta, ni Repise niti Andronova Perežoga.

Jaz nisem nič več zvedel iz njegovih topografičnih domnevanj. Nepotrpežljivost priti na ples me je premagovala. Nevoljen bil sem z nogo ob nogo, v tem ko je moj voznik okrog begal in iskal pota.

— No, kaj?

— Slabo, gospod, odgovoril je. — Dobro uro se govori, slabo se molči, mi smo nekak zašli k Črnemu Jezeru.

— Tem bolje brate! če to kaže, kar poženi konje.

— Kaj bolje, gospod, to znamenje naju lahko kdo ve kam zapelja.

— Tukaj je moj ded videl rusalko. Slišiš sedela je na veji in gugala se. Česala se je in njeni lasje so bili zapeljivo lepi. Bila je vsa naga, kakor moj komolec.

— Kaj, jeli poljubil krasotico, vprašal sem ga.

— Kristus s teboj, gospod, se li šališ, če te ona zasliši, ti dá tako za spomin, da je zlepa ne pozabiš. Ded se je umaknil s pota, a še zdihniti se ni upal, da bi ga ne opazila. Vzlic temu ga je zagledala, udarila ob dlani in skočila v vodo. Potem je ves dan se potikal okrog, ko se je vrnil domu se mu je jedva obračal jezik in tulil je nekaj po zverski.

Timoža Kelesk je pa tu srečal hudiča. Srečal je svinjo, ki se mu je kar metala pod nogami. Dobro je, da je Timoža sam poznal peklenske sile. Šel je na svinjo in jo prijel za ušesa. Ko se je delal dan, našli so ju v

Gourješki, ki ima tako lepo hčer. Se li ne čudiš? Take stvari se gode.

— Spravi svoje basni do družega slučaja, rekel sem mu. Jaz nimam časa pa tudi ne volje dati strašiti se. Če nočeš, da te rusalka zlomasti do smrti ali pa da spiš z vozom pod mrzlo smerno odejo, išči pota.

Gazila sva na celo in bilo je snega več kakor do kolena. Vse okrog je bilo belo. Nebo je bilo natanko prepreženo z oblaki, skozi katere je odseval nekij sej. Ker ni bilo dosti meseca, ni bilo mogoče vedeti, kje je vzhod in kje zapad. Zapeljiva svetloba mej gozdnimi preseki, je zapeljavala nas sedaj na desno, sedaj na levo. Misliš, da je pot, pa je obrunek zameta ali pa senca kacega drevesa.

Ptičji in zajčji sledovi so tajinstveno prepresali sneg. Otožno so peli zvonci, konji so težko dalje stopali, povešujoči glave. Voznik je molil molitve, govoreč, da ju dobi gozdni duh, ki jima kožuhe obrne. Jaz sem taval v snegu in se grozno jezil na vse. Čas je tekkel, a kdaj. Treba je biti v podobnem položaju, treba je biti zaljubljen, in hiteti na ples, da je mogoče razumeti jezo ta čas. To bi bilo jako smešno, da ni bilo jako nevarno.

Vendar jeza naju ni pripeljala na staro pot, pa tudi nove ne pokazala. Polipinin obraz, ki je plesal pred mano, čustvo ljubosumnosti, da ona sedaj pleše s kakim drugim srečnejšem, poslušal njegovalaskanja in morda celo nanje odgovarja — vse to mi ni nič pomagalo pri iskanju pota. Oblečen v medvedji kožuh, nisem mogel drugače iti, kakor odpet in zato me je veter pretresel skozi in skozi in oledenel je pot na mojem telesu. Noge moje, ki so bile obute v plesne čevljičke so bile premočene in premrazene do kolen, stvar je bila prišla do tega, da ni bilo več misliti na ples, temveč, kako si rešiva življenje, da ne pogineva v tej puščavi.

(Dalje sledi.)

Gobe in gobovci.

Ko slišimo govoriti o gobovcih, spomnimo se strašne bolezni davnih stoletij. Sveto pismo nam govori o gobovcih, a ni dognano, če misli isto bolezen katero razumemo danes pod tem imenom.

Pri gobah so posebno vidne premembe na koži in očeh, v resnici pa boleha ves organizem, živci, drugo staničevje telesa, celo notranji deli. Ker so ljudje prejšnja stoletja malo gledali na čistost kože, so bili gobovci še strašnejši videti. Ta bolezen je znana v dveh oblikah, v vozlasti in gladki. Vozlasta oblika le izjemoma hitro napreduje, navadno jako počasi. Bolnik je navadno bolan kacij deset let. Najprej postane bolnik truden, zebsti ga jame, in pokažejo se rujavorudeče lise na koži. Navadno se najprej narede ob obrvih in na vnani strani kože. Sčasoma odebele in narede se prave bucke in vozli. Razširijo se po vsem obrazu, rokah in nogah, in naposled se ognoje in iz njih začne teči neka smrdljiva tekočina, ki se strdi v trdo skorjo.